

БЕКТЕМИН

Б.Н.Ельцин ат. Кыргызстан-Россия
Славян университетинин илимий
иштер боюнча проректору

Д.В. Глазунов

2023-ж.

Б.Н.Ельцин атындагы Кыргызстан-Россия Славян университетинин
кыргыз тили кафедрасынын кеңейтилген жыйынынын

№ 9 ПРОТОКОЛУНУН КӨЧҮРМӨСҮ

17-май 2023-жыл

Бишкек шаары

Күн тартиби:

Б.Н.Ельцин атындагы КРСУнун кыргыз тили кафедрасынын изденүүчүсү А.Б. Даакыбаеванын 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы жана методикасы (кыргыз тили) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн «Кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебин калыптандыруунун лингводидактикалык негиздери» деген темада жазган диссертациялык ишин талкуулоо.

Катышкандар:

1. Добаев К.Д. - педагогика илимдеринин доктору, профессор (13.00.02)
2. Чокошева Б.С. - педагогика илимдеринин доктору, профессордун м.а. (13.00.02)
3. Аманалиева Г.Э. - педагогика илимдеринин кандидаты, д.м.а (13.00.02)
4. Карамендеева Ч.Ж. - педагогика илимдеринин кандидаты, доцент (13.00.02)
5. МаксUTOва А.Б. - педагогика илимдеринин кандидаты, доцент (13.00.02)
6. Ибрагимова А.А. - филология илимдеринин кандидаты, доцент (10.02.06)
7. Мукасова А.М. - филология илимдеринин кандидаты, доцент (10.01.01)
8. Омурзакова Н.Б. - филология илимдеринин кандидаты, доцент (10.01.01)
9. Нуралиева М.Т. - филология илимдеринин кандидаты, доцент (10.02.01)
10. Шаршеева К.К. - филология илимдеринин кандидаты, д.м.а (10.02.01)
11. Аалиев Т.А. - ага окутуучу;
12. Касенова А.Т. - ага окутуучу;
13. Эдилбаева Н.У. - ага окутуучу;
14. Атабаева С.М. - ага окутуучу;

15. Дуйшекеева Н.Б. - ага окутуучу;
16. Рыспаева Г.С. - ага окутуучу;
17. Калбыкова Н.Ш. - ага окутуучу;
18. Тууганбаева А.М. - ага окутуучу;
19. Чандыбаева Н.И. - ага окутуучу;

Жыйындын төрагасы:

Аманалиева Г.Э. - педагогика
илимдеринин кандидаты, д.м.а.

Жыйындын катчысы:

Аалиев Т.А. - КРСУнун кыргыз
тили кафедрасынын ага окутуучусу

Угулду:

Аманалиева Г.Э. (*жыйындын төрагасы, п.и.к., д.м.а.*): Урматтуу кесиптештер, «Кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебин калыптандыруунун лингводидактикалык негиздери» деген 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы жана методикасы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган иши боюнча Даакыбаева Айнура Билимовнанын баяндамасын угабыз.

Илимий жетекчиси - п.и.д., профессор Добаев К.Д.

Изденүүчү Даакыбаева А.Б.

Урматтуу төрага! Урматтуу кеңейтилген жыйындын катышуучулары! Менин п.и.д., профессор К.Д. Добаевдин жетекчилиги астындагы «Кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебин калыптандыруунун лингводидактикалык негиздери» деген темам 2010-жылдын 28-октябрында Б.Н.Ельцин ат. КРСУнун окумуштуулар кеңешинин №3 протоколунун негизинде бекитилген.

Изилдөөнүн актуалдуулугу.

XX кылымдын акыркы он жылдыгынан тартып орто эле эмес жогорку окуу жайларында билим берүү багытында кескин өзгөрүүлөр болду. Кыргыз Республикасында мамлекеттик тилди өнүктүрүүнүн жана тил саясатын өркүндөтүүнүн улуттук программасы иштелип чыгып, анда белгиленген иш-аракеттер активдүү түрдө турмушка ашырыла баштады. Кыргыз Республикасында тил саясатын жүргүзүү боюнча улуттук программанын иштелип чыгышы жана анын турмушка ашырыла башташы менен кыргыз тилин экинчи тил катары окутууга коюлуп жаткан суроо-талаптарды кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебинин калыптанышын турмушка ашыруунун лингводидактикалык негиздерин иштеп чыгууну өзүнчө жана атайын иликтөө зарыл экендигин турмуштун өзү коюп отурат.

Улуттук программа кыргыз тилин окутуу чөйрөсүнө карата конкреттүү түрдө: “кыргыз тилин эне тили катары, экинчи тили катары жана чет тили катары окутууга жаңы муундагы окуу-усулдук комплекстерин даярдоо жана басып чыгаруу”, - милдетин койду.

1989 -жылы кыргыз тили Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тили статусуна ээ болгон. Ал эми эгемендүүлүккө ээ болуу менен, тактап айтканда, кыргыз тилин экинчи тил катары мектептерде, орто жана жогорку окуу жайларында окутууга мамлекеттик деңгээлде маани берилип, окуу программалары, окуу китептер жана методикалык колдонмолор иштелип чыгып, жарыялана баштаган. Эгемендүүлүктүн орношу менен билим берүү системасында динамикалык өнүгүү, өзгөрүү пайда болгон: жогорку окуу жайлар 4 эсеге өскөн.

Ошондой эле Улуттук программанын талаптарына ылайык мамлекеттик тилди билүү деңгээлин аныктоонун системасы «Кыргызтест» түзүлүп, ал тарабынан кыргыз тилин билүү деңгээлине коюлган талаптар тил билүүнү баалоонун эл аралык талаптарына ылайык алты деңгээл боюнча иштелип чыгып, ар бир деңгээлдин талаптары аныкталган (2015). Мында кыргыз тилин экинчи тил катары окутуунун мазмуну жана натыйжасы белгиленген деңгээлдерге ылайык болуу талабы коюлган. Белгиленген алты деңгээлдин баардыгы сүйлөшүү компетенциясынын мазмунун аныктап, сүйлөшүүнүн милдеттери, максаттары, чөйрөлөрү, кырдаалдары, тематикалары деңгээлдер боюнча так көрсөтүлгөн. Ошондой эле экинчи тилди окутуудагы негизги максат тил үйрөнүүчүлөрдүн ал тилде эркин оозеки сүйлөй алуусуна жетишүү экендиги көрсөтүлөт.

Кыргыз тилин экинчи тил катары окутуунун методикасы боюнча окумуштуу-адистер өсүп чыккан. Алардын катарында Ж.А.Чыманов, К.А.Биялиев, С.Рысбаев, К.Добаев, А.Акматова, Т.Асанакунов, Ү.Б.Култаева, М.Сыдыкбаева ж.б.

Арийне, буга чейин кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда лингвистикалык жаатта окумуштуулар тарабынан изилдөөлөр жүргүзүлүп, бир нече эмгектер жарык көрдү. Ошентсе да, жалпы эле кыргыз тилин экинчи тил катары окутуунун анын ичинде медик-студенттердин диалогдук кебинин проблемаларына атайын арналган илимий эмгектер саналуу экендигин, жок экендигин тана албайбыз.

Диалогдук кептин ар тараптан терең изилдениши азыркы кыргыз адабий тилдин өнүгүп-өсүүсүнө шарт түзөт жана кыргыз тилди экинчи тил катары окутууда теориялык, практикалык жагынан тереңдетип изилдөөгө база болуп берет. Муну менен катар тилибиздеги көркөм сөз каражаттарынын табият-маңызын терең жана ар тараптуу ачып берүүгө да зор көмөк көрсөтөрү шексиз. Диалогдук кептин изилдениши тилибиздин бай үлгүлөрүнөн кабар берип, кыргыз элинин улуттук бөтөнчөлүгүн ачууга өбөлгө түзөт. Мисалы орус группаларынын өзгөчөлүгүн эске алып тилди окутууда жана үйрөтүүдө азыркы кеңири жайылган ыкма-интерактивдүү методикага айрыкча маани берилди. Тилди үйрөтүүдө коммуникативдик методдун артыкчылыгы практикада диалог, монолог, тестирлөө, тийиштүү темада сүйлөп берүү ж.б. байкалып жатат.

21-кылымда диалогго болгон муктаждык өсүүдө. Диалог жигердүү турмуштук позициянын, өз алдынча ой жүгүртүүнүн көрсөткүчү катары иштейт жана чындыкты издөөгө салым кошот. Диалог – бул иш, көйгөйлөр,

ниет ж.б.у.с. жөнүндө сүйлөшүү. Диалогдун максаты – чындыкты иреттүү табуу. Кайсы гана чындыктын объектиси болбосун, ал адамдардын тигил же бул керектөөсүн канааттандыра баштаганда гана атайын изилдөөнүн предметине айланат. Бул жагдай биздин да изилдеп жаткан кубулушубузга тиешелүү болуп, «кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебин калыптандыруунун лингводидактикалык негиздери» деген аталышка ээ болгон. Кыргыз тилин Кыргызстанда жогорку билим алып, ар кайсы чет өлкөлөрдөн келген студенттер үйрөнүшөт. Анын үстүнө медициналык адистиктер чет элдиктер арасында эң популярдуу. Медициналык университетте кыргыз тили чет тили катары негизги дисциплина болуп эсептелбейт, бирок бул университетте да, клиникалык мекемелерде практика учурунда медициналык студенттердин кесиптик ишмердүүлүгү үчүн маанилүү.

Медициналык университетте кыргыз тилин чет тили катары окутуунун негизги принциби билим берүүнүн кесиптик багытынын принциби болуп саналат. Чет элдик студенттердин билими адистикке негизделиши керек жана андан тышкары, кесиптик кыргыз тилин билүү талап кылынган практикага багыт алышы керек.

Кыргыз тилин чет тили катары өздөштүрүүдө негизги максат болуп, ал тилдин мыйзамченемдүү системасы болгон негизги фонетикалык, грамматикалык жана семантикалык гана жактарын өздөштүрүү болуп, ал эми кыргыз тилди чет тили спецификалык ишмердүүлүк катары өздөштүрүү, анын ичиндеги диалог сүйлөшүүнүн базалык формасы катары эсептелгени менен, окутуучу-практиктер көз жаздымында көлөкөдө калтырылып келген. 60-жылдардын башында дүйнөлүк лингвистикада чет тилдерди өздөштүрүүдө чоң бурулуш жасалган: биринчи планга оозеки кепти активдүү түрдө өздөштүрүү жана диалогдук кеп тармагында машыгууга жана үйрөнүүгө көңүл бурулат. Мындай жагдай окумуштуулардын кызуу талкуусун жаратпай койбойт, өзгөчө диалогдун негизин түзгөн кептик ситуация, көйгөйлүү жана конструктивдүүлүк кылдат анализдин предметине айланат. Булар кыргыз тилин чет тили катары окутуу үчүн өзгөчө мааниге ээ ошондой эле аудиторияда студенттердин мотивациялуу баарлашуусу үчүн шарттарды түзүүгө, алардын көз карашын кеңейтүүгө, социалдык-маданий компетенттүүлүгүн калыптандырууга, стихиялуу кепти өнүктүрүүгө кызмат кылат.

Изилдөө кыргыз тилин окутууда тил үйрөнүүчүнүн б.а., медик-студенттердин диалогдук кебинин калыптанышынын талабына ылайык үйрөтүүнүн лингвистикалык негиздерин иштеп чыгууга арналгандыгы менен актуалдуулукка ээ. Кыргыз эмес студенттердин кыргыз тилин өздөштүрүү даражасына таасир этүүчү лингводидактикалык факторлордун жыйындысын эске алууга мүмкүндүк берет жана медик-студенттердин аудиториясында чет тили катары кыргыз тилин окутуунун методикасын жана моделдерин иштеп чыгуунун актуалдуулугу кыргыз тилин чет тили катары мажбурлап өздөштүрүүнүн максаттарынын ортосунда орун алган карама-каршылыктар менен ырасталат.

ТАЛКУУЛООНУН ЖУРУШҮНДӨ ИЗДЕНҮҮЧҮГӨ ТӨМӨНДӨГҮ СУРООЛОР БЕРИЛДИ:

Аманалиева Г.Э., п.и.к., д.м.а.: Кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебин калыптандырууда кандай негизги милдеттерди колдондуңуз?

Изденүүчү: Сурооңузга чоң рахмат. Кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебин калыптандырууда төмөнкү милдеттерди негиз кылып алдым:

- диалогдук кептин тил илиминде изилденишин окуп-үйрөнүү, жалпылаштыруу жана системалаштыруу;
- кыргыз тилдүү эмес студенттерди окутуунун табигый шарттарында билим берүү диалогуна байкоо жүргүзүү;
  - диалогдук кепти натыйжалуу окутуп-үйрөтүүнүн педагогикалык шарттарын аныктоо;
- кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда медик-студенттердин диалогдук кебин өркүндөтүүгө өбөлгө болуучу окутуунун формаларын, каражаттарын жана ык-жолдорун иштеп чыгуу;
- кеп ишмердүүлүгүнүн оозеки түрлөрү боюнча кыргыз тилдүү эмес студенттерди окутуунун деңгээлин эске алуу менен кептик кырдаалды, дифференцияланган проблемалык-конструктивдүү диалог ыкмасы менен окутуунун моделдерин иштеп чыгуу жана эксперименталдык түрдө сыноо (А1–А2 деңгээли).

Максимова А.Б., п.и.к., доцент: Илимий ишиңизде диалогдук кептин кандай түрлөрүн изилдеп чыктыңыз?

Изденүүчү: Сурооңузга чоң рахмат. Илимий ишимде диалогдук кептин төмөнкү түрлөрүн изилдеп чыктым.

Кырдаалдык, көйгөйлүү-конструктивдүү диалог кыргыз тилин чет тили катары окутуунун методу катары өзүнүн артыкчылыктарына ээ: практикалык маселелерди чечүүдө стихиялуу кепти өнүктүрүү, социалдашууну тездетүү, университетте окууга даярдоо.

Кырдаалдык, көйгөйлүү-конструктивдүү диалогдун негизинде тилди үйрөнүү тилди гана эмес, маданиятты да үйрөнүүнү камтыйт. Мындай типтеги тарбиялык диалог карама-каршылыкты камтыган кырдаалды, баарлашуу маданиятына байланыштуу суроону, сүйлөө этикетин, тилдик каражаттарды жана синтаксистик конструкцияларды туура тандоону талап кылган өз ара түшүнүшүү маселесин талдоого багытталган.

“Конструктивдүү” деген аныктама, б.а. натыйжалуу, жемиштүү, диалогдун катышуучуларын өз ара түшүнүшүүгө, макулдашууга, кырдаалды компромисстик чечүүгө жетишүүгө багыт берет. Талкуулоо деген мааниге жакын, бирок өзүнүн спецификасы бар: дискуссия, диспут, конструктивдүү диалог, полемика деген түшүнүктөрдүн аныктамалары көрсөтүлгөн.

Көйгөйлүү-конструктивдүү диалогдун негизи маселени чечүү болуп саналат. Буга дебат сабакты киргизсек болот. Дебаттын максаты – угармандар арасында өзүнүн позициясы тууралуу оң пикирди калыптандыруу. Дебат азыр

саясий. Академиялык сөздүктө - талкуу (лат. талкуулоо, изилдөө, disutare investigate - демонстрация), жыйында же басма сөздө ар кандай талаштуу маселени эркин талкуулоо делет.

Түшүнүктөрдүн диапозону: дебат, дискуссия, диспут. Диспут - талаштын бир түрү. Конструктивдүү диалог пикир алмашууга, өз ара түшүнүшүүгө, билимди өз ара байытууга, өз ара аракеттенүүгө жана кызматташууга багытталган.

Омурзакова Н.Б., ф.и.к., доцент: Илимий ишиниздин жаңылыгы эмнеде?

Изденүүчү: Сурооңузга чоң рахмат! Илимий иштин жаңылыгы диалогдук кептин лингвистикада изилдениши терең талданып, жалпылаштырылгандыгы, алардын окутуу-үйрөтүүгө керектүүлөрү иргелип алгандыгы, кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда медик-студенттердин диалогдук кебин өркүндөтүүнүн лингводидактикалык негиздеринин иштелип чыккандыгы, экинчи тилди окутууга коюлуп жаткан акыркы талаптарын ишке ашыруунун педагогикалык шарттарынын иштелип чыгышы менен түшүндүрүлөт.

Мукасова А.М., ф.и.к., доцент: Лингводидактика деген терминди кандай түшүндүрүп бере аласыз?

Изденүүчү: Сурооңузга чоң рахмат! Лингводидактика - бул эне тилди же бөтөн тилди окутуунун мазмунун, ыкмаларын изилдөөчү илим. Бул терминдин пайда болгонуна салыштырмалуу аз эле убакыт, 15-20 жыл өттү. Л.В. Шербанын айтымында, бул прикладдык лингвистикалык дисциплина. Негизинен бул терминди окутуунун ыкмалары катары академик Н.М. Шанский киргизген. Бул термин дидактикалык максаттарына жараша монолингвизмдин (бир тилдүүлүк) же билингвизмдин (эки тилдүүлүк) таасирин изилдөөчү илим.

Шаршеева К.К., ф.и.к., д.м.а.: Сиздин жеке салымыңыз эмнеде?

Изденүүчү: Сурооңузга чоң рахмат! Менин жеке салымым диалогдук кепти окутуунун лингвистикалык жана лингводидактикалык негиздерин иштеп чыгууга аракет жасадым. Педагогикалык эксперименттик иш-аракеттердин планын, аларды өткөрүү иш-чараларын жекече иштеп чыктым.

Ибрагимова А.А., ф.и.к., доцент: Маек менен диалогдун айырмасы эмнеде?

Изденүүчү: Сурооңузга чоң рахмат! Диалог-бул эки адамдын предметтик сүйлөшүүсү, ал эми маек-бул капысынан, күтүлбөгөн жерден болгон эки же андан көп адамдын сөйлүшүп, ой бөлүшүүсү. Кандайдыр бир темага же болбосо кырдаалга байланыштуу болот.

Жыйындын төрагасы: Азыркы сөз диссертациялык иштин рецензенттерине берилет.

1-рецензент: Чокошева Б.С., И.Арабаев ат. КМУнун профессордун м.а., п.и.д.: Мен диссертациялык ишти абдан кылдаттык менен окуп чыктым. Тема актуалдуу. Илимий-теориялык маалыматтарга бай, диссертант аябай эмгектенген, ынанымдуу жазылган. Диссертациялык иштин мазмундук структурасы ырааттуу түзүлгөн. Илимий иш үч баптан турат.

1-бап “Кыргыз тилиндеги диалогдук кептин изилдениши жана аларды окутуунун жалпы теориялык маселелер” деп аталып, ал 4 параграфтан турат.

Анда темага байланыштуу илимий-теориялык аныктамаларга, жоболорго анализ жасалат.

2-бап “Кыргыз тилиндеги диалогдук кепти үйрөтүүнүн лингводидактикалык негиздери” деп аталуу менен 4 параграфтан турат.

3-бап “Педагогикалык эксперименттин жүрүшү жана жыйынтыктары” деп аталып, ал өз ичине 2 параграфты камтыйт. Аталган бапта кыргыз тилин экинчи тил катары медик-студенттердин диалогдук кебин окутуу аркылуу кеп ишмердүүлүгүн калыптандыруунун максат-милдеттери, педагогикалык шарттары, тажрыйбасы, принциптери жана компоненттери, критерийлери жана көрсөткүчтөрү аныкталган. УАКтын жобосуна ылайык ар бир баптын корутундусу берилген.

Жалпы диссертациялык иш - 171 беттен туруп, анын ичинде накта диссертациянын көлөмү 160 бетти түзүп, жалпы жыйынтыктар жана практикалык сунуштар, пайдаланылган адабияттарды бириктиргенде - 171 бетти түзөт.

Негизинен, иштин мазмуну мыкты деңгээлде жазылган. Бирок иштеги аталган жетишкендиктерге карабастан мазмундук структурасына толуктоолорду киргизсек, иштин илимий-теориялык жана методикалык, практикалык маанилүүлүгү жогорулайт.

2-рецензент: Карамендеева Ч.Ж., п.и.к., доцент: Диссертациялык иш абдан мазмундуу жазылган. Илимий эмгектеринин саны жетишээрлик. Диссертациялык иштин мазмундук түзүмү талапка ылайык түзүлгөн. Илимий иш үч баптан турат.

1-бап “Кыргыз тилиндеги диалогдук кептин изилдениши жана аларды окутуунун жалпы теориялык маселелер” деп аталып, ал 4 параграфтан турат. Анда темага байланыштуу илимий-теориялык аныктамаларга, жоболорго анализ жасалат.

2-бап “Кыргыз тилиндеги диалогдук кепти үйрөтүүнүн лингводидактикалык негиздери” деп аталуу менен 4 параграфтан турат.

3-бап “Педагогикалык эксперименттин жүрүшү жана жыйынтыктары” деп аталып, ал өз ичине 2 параграфты камтыйт. Аталган бапта кыргыз тилин экинчи тил катары медик-студенттердин диалогдук кебин окутуу аркылуу кеп ишмердүүлүгүн калыптандыруунун максат-милдеттери, педагогикалык шарттары, тажрыйбасы, принциптери жана компоненттери, критерийлери жана көрсөткүчтөрү аныкталган. УАКтын жобосуна ылайык ар бир баптын корутундусу берилген.

Жалпы диссертациялык иш - 171 беттен туруп, анын ичинде накта диссертациянын көлөмү 160 бетти түзүп, жалпы жыйынтыктар жана практикалык сунуштар, пайдаланылган адабияттарды бириктиргенде - 171 бетти түзөт.

Негизинен иштин мазмуну алынган илимий теманын мазмунуна толук жооп берет. Белгилеп кете турган нерсе, кээ бир жерлеринде техникалык каталар кетип калган, ошолорду оңдоп койсоңуз. Диссертацияны бүткөн иш катары коргоого сунуштоого болот, сиздерди колдоого чакырамын. Диссертантка ак жол каалаймын!

Ибрагимова А.А., ф.и.к., доцент: Теманын актуалдуулугуна күмөн жок. Иш УАКтын койгон талабына жооп берет. Изденүүчүнүн тынымсыз иштеген аракети көрүнүп турат. Стилдик каталарды дагы бир жолу көздөн өткөрүп, карап чыкса деп ойлоймун. Аталган сунуш диссертациялык иштин деңгээлине шек жаратпайт. Ийгилик кааалаймын!

Омурзакова Н.Б., ф.и.к., доцент: Диссертация УАКтын талабына жооп берет. Эмгекти окуганда теория да, практикада да камтылгандыгы менен өзгөчөлүгүн байкоого болот. Тема актуалдуу. Медициналык адистиктерди даярдаган ЖОЖдордо кыргыз тилинин практикалык сабактарында диалогдук кепти окутуунун ыкмалары, өзгөчөлүктөрү жеткиликтүү берилген деп айта аламын. Бул ишти бүткөн иш катары саноого болот. Изденүүчүгө ийгилик каалоо менен, ишти коргоого сунуш кылам.

Жыйындын төрагасы: Анда дагы чыгып сүйлөөчүлөр жок болсо, диссертанттын жыйынтыктоочу пикирине кезек берели.

Изденүүчү А.Б. Даакыбаева:

Урматтуу катышуучулар! Бардыгыңыздарга менин диссертациялык ишимди талкуулоого активдүү катышып бергениңиздер үчүн, ошондой эле баалуу ой-пикир, сунуштарыңыздар үчүн чоң ыраазычылык билдиргим келет. Диссертациялык кеңеште жактоого чейин сиздердин берген сунуштарыңызды эске алууга аракет кылам. Рахмат.

Даакыбаева Айнура Билимовнанын “Кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебин калыптандыруунун лингводидактикалык негиздери” деген темадагы 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз тили) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык иши боюнча

БҮТҮМ:

Изилдөөнүн илимий жаңылыгы жана теориялык баалуулугу диалогдук кептин лингвистикада изилдениши терең талданып, жалпылаштырылгандыгы, алардын окутуу-үйрөтүүгө керектүүлөрү иргелип алынгандыгы, кыргыз тилин экинчи тил катары окутууда медик-студенттердин диалогдук кебин өркүндөтүүнүн лингводидактикалык негиздеринин иштелип чыккандыгы, экинчи тилди окутууга коюлуп жаткан азыркы талаптарын ишке ашыруунун педагогикалык шарттарынын иштелип чыгышы менен түшүндүрүлөт.

Изилдөөнүн практикалык мааниси: Изилдөөдөн алынган жыйынтыктар, конкреттүү сунуштар кыргыз тилинде диалогдук кепти медик-студенттерге окутуунун жаңы концепциясын иштеп чыгууга, окуу программалары менен окуу китептеринин жаңы муунун түзүүгө жана коммуникацияга багыттап окутууга карата конкреттүү материалдарды, практикалык сунуштарды бере алгандыгы менен аныкталат.

Изденүүчүнүн жеке салымы: темага байланыштуу илимий-теориялык, илимий-методикалык эмгектер, нормативдик документтер ж.б. изденүүчү

тарабынан өз алдынча талданып, жалпылаштырылды. Диалогдук кепти окутуунун лингвистикалык жана лингводидактикалык негиздери жекече иштелип чыкты. Педагогикалык эксперименттик иш-аракеттердин планы, аларды өткөрүү иш-чаралары изденүүчүнүн өзү тарабынан жана анын көрсөтмөсү же катышуусу менен ишке ашырылды. Жалпы корутунду, практикалык сунуштар изденүүчү тарабынан жекече иштелип, сунушталды.

Изилдөөдөн келип чыккан корутундулардын жана жыйынтыктардын ишмердүүлүгү, сунуштардын негизделүү даражасы:

Изденүүчүнүн жалпылоолору, корутундулары жана сунуштары көйгөйдү чечүүгө карата мамиленин теориялык-методологиялык негизделгендиги, изилдөөнүн илимий аппаратынын тандалып алынган изилдөө методдоруна шайкеш келгендиги, илимий булактарга талдоо жүргүзүү жана аларды практика жүзүндө колдонуу, педагогикалык-тажрыйбалык иштин натыйжалары, изилдөөнүн милдеттерине дал келген изилдөө ыкмаларынын комплексин айкалыштыруу менен камсыз кылынат.

Диссертациялык иштин адистикке ылайык келиши: Изилдөөдө кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебин калыптандыруунун жана практикада колдонулушунун жолдору иштелип чыккан. Ошондуктан “Кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебин калыптандыруунун лингводидактикалык негиздери” деген темадагы 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз тили) адистиги боюнча туура келет.

Диссертациянын мазмуну төмөнкү эмгектерде чагылдырылган:

1. Даакыбаева А.Б. Кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик студенттердин диалогдук кебин калыптандыруу маселелери [Текст] // КРСУ, 2009. Респ. ЖОЖдор аралык илимий-метод. конф. материалдары. - 108-111-б.

2. Даакыбаева А.Б. Пути обучения диалогу [Текст] // КРСУ, 2011. Респ. ЖОЖдор аралык илимий-метод. конф. материалдары. - 104-108-б.

3. Даакыбаева А.Б. Основные типы упражнений по формированию диалогической речи [Текст] КРСУ, 2012. Проф. С.Ибрагимовдун 70 жылдык мааракесине арналган илимий-практ. конф. материалдары. - 110-116-б.

4. Даакыбаева А.Б. Тематическая беседа как форма диалогического общения [Текст] // Вестник КНУ им. Ж.Баласагына, 2018. - 75-81-б.

5. Даакыбаева А.Б. Тематическая беседа как форма диалогического общения [Текст] // Бюллетень науки и практики. - Россия, Нижневартовск, 2020. Т.6. № 4. - 570-575 с.

6. Даакыбаева А.Б. Диалогдук кепти калыптандыруу маселелери [Текст] // Вестник КРСУ, 2020. Т.20, № 10. - 87-90 с.

7. Даакыбаева А.Б. Пути обучения диалогу [Текст] // Бюллетень науки и практики. - Россия, Нижневартовск, 2021. Т.7. № 3. - 307-311 с.

8. Даакыбаева А.Б. Диалогдук кепти изилдөө тарыхы [Текст] // Вестник КРСУ, 2021. Т.21, № 10. - 92-98 с.

9. Даакыбаева А.Б. Диалогдук кепти калыптандыруу боюнча көнүгүүлөрдүн негизги типтери [Текст] // Вестник КНУ им.Ж.Баласагына. 2022. - 92-102-б.

10. Даакыбаева А.Б. Медик-студенттерге кыргыз тилин чет тили катары окутуунун методикалык системасынын өзгөчөлүктөрү [Текст] // - Бишкек, 2022. № 7 Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. - 290-295-б.

Мындан тышкары окуу китептерде жана окуу-методикалык куралдарда көрсөтүлгөн.

Жогорку айтылгандардын негизинде бүтүм добушка коюлду.

«Макул» - **19**, «Каршы» - **жок**, «Калыс» - **жок**. Бүтүм бир добуштан кабыл алынды.

Б.Н. Ельцин атындагы Кыргызстан- Россия Славян университетинин кыргыз тили кафедрасынын кеңейтилген отуруму А.Б. Даакыбаеванын «Кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебин калыптандыруунун лингводидактикалык негиздери» темасындагы 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз тили) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишине болгон талкуунун негизинде жыйын

ТОКТОМ КЫЛАТ:

1. Даакыбаева Айнура Билимовнанын «Кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебин калыптандыруунун лингводидактикалык негиздери» аттуу кандидаттык диссертациясы боюнча бүтүм бекитилсин.
2. Даакыбаева Айнура Билимовнанын «Кыргыз тилинин практикалык сабактарында медик-студенттердин диалогдук кебин калыптандыруунун лингводидактикалык негиздери» темасындагы 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз тили) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясы коргоого сунуш кылынсын.

Жыйындын төрагасы,

п.и.к., д.м.а.

Г.Э. Аманалиева

Жыйындын катчысы:

Т.А. Аалиев

Г.Э. Аманалиеванын жана Т.А. Аалиевдин кол тамгаларын тастыктайм.
Б.Н. Ельцин атындагы КРСУнун
Окумуштуулар кеңешинин катчысы

Б.В. Абрамов